

نگاهی به پیامدهای زیان‌بار ماهواره در خانواده

حجت الاسلام والمسلمین محمدرضا بهروز*

اشاره

بی‌تردید، نهاد مقدس خانواده، از اهمیت خاصی برخوردار است؛ زیرا خانواده پایه و اساس جامعه است. در خانواده، هنجارها، دین و معیارهای اخلاقی، از نسلی به نسل دیگر انتقال می‌یابد. خانواده، سبب بقای نسل شده و در آن، انسان‌های بزرگی مانند ابن سینا تربیت می‌شود. از این رو، باید این نهاد مقدس را حفظ نمود؛ اما امروزه این نهاد گرانسنگ، مورد هجومه جنگ نرم قرار گرفته و یکی از اهرم‌های این نبرد، استفاده از برنامه ماهواره‌ای است. بسیاری از تغییرات منفی که در خانواده‌ها اتفاق افتاده، مؤلفه اصلی آن، ماهواره است و تأثیر آن با توجه به آمار موجود، بسیار زیاد می‌باشد.¹ از این رو، بایسته است با آثار تخریبی برنامه‌های ماهواره‌ای آشنا شویم. این اثر، کندوکاوی است درباره آسیب‌های ماهواره بر نظام خانواده.

* عضو هیأت علمی پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی.

1. <http://pejvakmag.ir>.

ماهواره چیست؟

ماهواره یا قمر مصنوعی، به دستگاهی گفته می‌شود که در مدارهایی در فضا به گرد زمین یا سیارات دیگر می‌چرخد.^۱ این پدیده، از رسانه‌های قدرت‌مند ارتباط جمعی است که می‌تواند پیام‌هایی را به دورترین نقاط جهان انتقال دهد. اگرچه بعضی از برنامه‌های ماهواره در اطلاع‌رسانی‌های جهانی و مفید، نقش مهمی دارد، اما شماری از برنامه‌های تخریبی آن، پیامدهای زیان‌باری را در جامعه، به‌ویژه خانواده، بر جای می‌نهد؛ تا جایی که این پیامدها، جامعه‌شناسان را بر آن داشته تا برای مصونیت بنیان خانواده از این آسیب‌ها، چاره‌اندیشی کنند.^۲

علم‌مداری

برخی تصور کردند که اسلام با علم و فناوری، از جمله ماهواره، مخالف است؛ اما حقیقت آن است که اسلام با علم مخالف نیست؛ چه این‌که همواره به اهمیت دانش‌اندوزی و پاس‌داشت عالمان تأکید کرده است: «قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ؟»^۳ بگو آیا کسانی که می‌دانند و کسانی که نمی‌دانند، یکسان‌اند؟» اسلام همواره مسلمانان را به تمدن‌سازی و فراگیری علوم فرا خوانده است. به همین دلیل، مسلمانان در صدر اسلام، آن‌چنان پیشرفت نمودند که بخش وسیعی از جهانیان را تحت تأثیر فرهنگ خود قرار دادند. رسول اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ از علم و حکمت، به عنوان گمشده مؤمن یاد نموده^۴ و علی رَضِيَ اللهُ عَنْهُ نیز دانش را گمشده مؤمن خوانده است: «پس، آن را فراگیر و بیاموز؛ هرچند از مردم منافق باشد.»^۵ و یا در جای دیگر فرموده: «حکمت را بیاموزید؛ هرچند از مشرکان باشد.»^۶ البته از منظر اسلام، علمی ارزش دارد که در

1. <http://fa.wikipedia.org/wiki>.

2. <http://kordestan.womenhc.com>.

۳. زمر، آیه ۹.

۴. مجلسی، محمدباقر، بحار الأنوار، بیروت: مؤسسة الوفاء، ۱۴۰۴ق، ج ۲، ص ۹۹.

۵. فیض الاسلام، نهج البلاغه، تهران: چاپ آفتاب، ص ۱۱۱۲.

۶. مجلسی، بحار الأنوار، پیشین، ج ۲، ص ۹۷.

خدمت انسان‌ها قرار گرفته و رنگ الهی داشته باشد؛ در غیر این صورت، تیغی است در کف زنگی مست.

بی‌گهر را علم و فن آموختن دادن تیغ است دست راهزن
تیغ دادن در کف زنگی مست به که افتد علم، ناکس را به دست^۱

ماهواره، ابزار علمی دلبه‌ای است که هم می‌توان از آن به نفع بشریت استفاده کرد و هم با آن جامعه و خانواده‌ها را از هم پاشید. متأسفانه، تعداد بسیاری خانواده‌ها از آن استفاده خطرآفرین می‌نمایند. اسلام، با ماهواره به عنوان یک پدیده علمی، مخالف نیست؛ بلکه مخالفت اسلام، با آن جنبه‌هایی از ماهواره است که آسیب‌آفرین و منحرف‌کننده می‌باشد. مراجع عظام نیز حرمت استفاده از این وسیله را منوط به استفاده غیر مشروع نموده‌اند.^۲

خانواده و آسیب‌های ماهواره

۱. قداست‌زدایی از خانواده

از منظر اسلام، خانواده، محبوب‌ترین بنای زندگی است؛ چنان‌که رسول الله ﷺ فرمود: «مَا بُنِيَ فِي الْإِسْلَامِ بِنَاءٌ أَحَبُّ إِلَى اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ مِنَ التَّرْوِيجِ»^۳ در خانواده، سعادت انسان‌ها تأمین شده و آرامش روانی زن و مرد شکل می‌گیرد: «وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا»^۴ از این رو، خردمندان و شارع مقدس، بر قداست خانواده حکم می‌نمایند.

متأسفانه، برخی کشورهای غربی، برای رسیدن به اهداف خود، خانواده‌ها را نشانه گرفته و در قالب‌های مختلف، آن را متزلزل می‌کنند. یکی از ابزارهای مهم این

۱. بلخی، جلال‌الدین محمد، مثنوی معنوی، تصحیح: نیکلسون، تهران: امیرکبیر، چاپ هشتم، ۱۳۶۱ش، ص ۶۹۶-۶۹۷.

۲. مکارم شیرازی، ناصر، استفتانات، قم: انتشارات امام علی بن ابی‌طالب (ع)، ج ۱، ص ۱۶۰۹ و ۸۲۹.

۳. حرّ عاملی، محمد بن حسن، وسائل الشیعة، تحقیق: عبدالرحیم ربانی شیرازی، تهران: انتشارات مکتبه الاسلامیه، چاپ چهارم، ۱۳۷۹ق، ج ۱۴، ص ۳۱.

۴. روم، آیه ۲۱.

ویرانگری، شبکه‌های زنجیره‌ای ماهواره است. در این برنامه‌ها و نمود می‌گردد که قداست خانواده، مربوط به زمان‌های گذشته و سنتی است؛ زیرا در این نوع خانواده‌ها، قیدوبندهای بسیاری وجود دارد که با آزادی انسان‌ها منافات دارد. به اعتقاد اینان، امروزه نیازهای خانواده اقتضا می‌نماید که محدودیت‌ها کاهش یابد و جوانان آزادانه ازدواج کنند و حتی این ازدواج می‌تواند قبل از ازدواج‌های قانونی انجام شود. گزارش ذیل، قداست‌زدایی خانواده و پیامدهای آن را نشان می‌دهد:

در دهه نود، حدود ۶۰ درصد از زوج‌هایی که در امریکا زندگی می‌کنند، کسانی هستند که مدت‌ها قبل بدون ازدواج قانونی با هم زندگی می‌کردند. یکی از رؤسای اروپایی، از شریک - نه همسر - زندگی‌اش جدا شده است. این نوع زندگی در غرب، به هنجار تبدیل شده است. یکی از رئیس‌جمهورهای کشور اروپایی هم به این صورت زندگی می‌کرد. وزیر امور خارجه آلمان که یک مرد است، با یک مرد ازدواج کرد و مسئولان کشورش هم به او تبریک گفتند. آن‌ها به اندازه‌ای از مفهوم مقدس خانواده دور شده‌اند که آن را به یک فرهنگ تبدیل کرده‌اند و می‌خواهند این فرهنگ را از طریق ماهواره، به ما تزریق کنند.^۱

۲. حرمت‌شکنی والدین

شبکه‌های ماهواره‌ای، بعد از قداست‌زدایی از حریم خانواده، گام دیگری برمی‌دارند و آن، حرمت‌شکنی و ناهمگونی فرزندان با والدین است. در خانواده‌های دینی، والدین جایگاه ویژه‌ای دارند و فرزندان برای آنان احترام خاصی قائل هستند. حال، اگر در خانواده‌ای، جایگاه پدر و مادر متزلزل شود، بنیان‌های آن نیز متزلزل می‌گردد؛ زیرا آنان رکن خانواده هستند. در معمول فیلم‌ها و سریال‌های ماهواره‌ای، مادر به عنوان آشپز و پدر به عنوان کارگر معرفی می‌شود. تا زمانی که پدر پول در می‌آورد و مادر آشپزی می‌کند و نیاز فرزند برآورده می‌شود، احترام حداقلی وجود دارد؛ ولی همین که این نیاز برآورده شد، جایگاه پدر و مادر متزلزل می‌شود.^۲

1. Islamic Republic of Iran Broadcasting Website 2012.

2. <http://ch3.ir>.

متأسفانه، تبلیغات ماهواره، در نگرش برخی فرزندان ما نیز اثر گذاشته است؛ زیرا آنان می‌پندارند احترام به والدین، به جامعه‌های عقب‌گرا و سنتی مربوط است. از این رو، وقتی که از برخی جوانان در خصوص احترام والدین سؤال می‌شود، می‌گویند: دیگر گذشت آن زمان که فرزندان به والدین احترام می‌گذاشتند! غافل از این‌که احترام به والدین، از گزاره‌های متغییر نیست و شرایط زمان و مکان در آن اثر ندارد؛ به عبارت دیگر، احسان و نیکی به پدر و مادر، همانند عدالت در هر زمانی ارزش دارد.

از منظر اسلام، والدین کسانی هستند که خداوند حقوق آنان را در کنار توحید قرار داده است: «وَقَضَىٰ رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا»^۱ و پروردگار تو مقرر کرد که جز او را مپرستید و به پدر و مادر [خود] احسان کنید. امام رضا علیه السلام می‌فرماید: «بر تو باد که از پدرت اطاعت کنی و به وی نیکی نمایی. در مقابل او خضوع و تواضع کن و تکریم و تعظیمش نما. سعی کن صدای خود را همیشه از صدای او پایین‌تر بیاوری؛ زیرا پدر اصل و ریشه تو است و تو شاخه‌ای از آن اصل هستی. اگر پدر نبود، تو به وجود نمی‌آمدی. پس، برای پدر و مادرتان جان و مال و مقام خود را بذل کنید.»^۲

در روایتی آمده است: «أَنْتَ وَمَالُكَ لِأَبِيكَ»^۳ تو و اموالت برای پدرت هستی. امام سجاد علیه السلام نیز از خداوند می‌خواهد که وی را در احسان به والدین کمک نماید.^۴

در این جا به نمونه‌ای اشاره می‌کنیم که تفاوت رویکرد غربی و اسلامی را به‌خوبی نشان می‌دهد. شهید مطهری رحمته الله علیه می‌نویسد: «مرحوم محققى که از طرف آیت‌الله العظمى بروجردى رحمته الله علیه به آلمان رفته بود، داستانی نقل کرده است. او می‌گوید: از جمله اشخاصی که در زمان ما مسلمان شد، پروفیسوری بود عالم و دانشمند. او زیاد پیش ما می‌آمد و ما هم می‌رفتیم؛ اما بعد از مدتی، دچار سرطان گردیده و در بیمارستان بستری شد. ما به همراه مسلمانان دیگر به عیادت او می‌رفتیم. روزی زبان به شکایت گشوده، گفت: من

۱. اسراء، آیه ۲۳.

۲. طوسی، المبسوط فی فقه الإمامیة، تهران: المكتبة المرتضویة لإحياء الآثار الجعفریة، چاپ سوم، ۱۳۸۷ق، ج ۶، ص ۳۳.

۳. همان.

۴. علی بن حسین علیه السلام، صحیفه سجادیه، قم: دفتر نشر الهادی، ۱۴۱۸ق، چاپ اول، ص ۱۱۶، دعای ۲۴.

بعد از آن‌که مریض شده و در بیمارستان بستری گردیدم و دکترها تشخیص داده‌اند که سرطان دارم، پسر و زخم آمدند و به من گفتند: معلوم شد که شما سرطان دارید و به این زودی خواهی مرد. هر دو خداحافظی کردند و رفتند. آنان توجه نکردند که در این شرایط سخت، این بیمار لا‌علاج نیاز به محبت و مهربانی دارد.

مرحوم محقق در ادامه می‌گوید: ما مکرر به ملاقات او می‌رفتیم و روزی که بیمارستان خبر داد این شخص مرده است، ما برای کفن و دفن آن مسلمان آلمانی رفتیم. در آن روز، پسرش آمده بود؛ ولی کمی که منتظر ماندیم تا مراسم مذهبی را انجام دهیم، متوجه شدیم که پسرش جنازه را از پیش به بیمارستان فروخته است و حالا آمده جنازه را تحویل داده و پولش را بگیرد و برود.^۱

۳. تخریب باورهای دینی

از آن‌جا که هر انسانی دارای عقایدی می‌باشد و رفتار او نیز مطابق با نوع تفکر او به جهان و خداوند است، باید از این مرزهای اعتقادی دفاع کرد و دشمن اعتقادات را نیز شناخت. مهم‌ترین دشمن در عرصه اندیشه و باور، شبهات و تلقین‌های نادرست است که در زمان کنونی، با رنگ و لعاب زیباتری بروز می‌نمایند. متأسفانه، ماهواره در شمار ابزارهایی قرار گرفته که به مرزهای عقیدتی اسلام، به‌ویژه مکتب تشیع حمله‌ور شده است. برنامه‌های ماهواره‌ای می‌کوشند اسلام را که عامل بیداری، پویایی، ستم‌ستیزی و عدالت است، عامل تخدیر، انزواطلبی، واپس‌گرایی و امری شخصی معرفی کنند و با این شگرد، بیشترین سعی‌شان درست کردن عقاید نسل جوان بر طبق خواسته‌ها و اهداف خودشان است.^۲

بر این اساس است که صهیونیست‌ها اعلام کردند ما جهان را مدیریت می‌نماییم. یکی از مصادیق این مدیریت، حاکمیت عقاید یهودی در جهان است؛ همچنان‌که در پروتکل دوازدهم دانشوران یهود به آن اشاره شده است: «اگر تدابیری را که در مورد مطبوعات اندیشیده‌ایم، به مرحله اجرا درآوریم، ذهن و فکر غیر یهودیان به تسخیرمان درمی‌آید و

۱. مطهری، مرتضی، مجموعه آثار استاد شهید مطهری، قم: انتشارات صدرا، ص ۲۸۴. (با اندکی تغییر در عبارت)

۲. <http://maktabe-alzahra114.blogfa.com>.

آنان وقایع جهان را از پشت عینک‌های رنگینی که ما به چشم آن‌ها می‌گذاریم، می‌نگرند.^۱

با توجه به آنچه در این پروتکل آمده، می‌توان حدس زد که متولیان شبکه‌های ماهواره‌ای، چه کسانی هستند. در حال حاضر، بیشترین شبکه‌های ماهواره‌ای دنیا، از کشور آمریکا مدیریت می‌شوند. اگرچه ۳ درصد از جمعیت آمریکا یهودی هستند، اما همین جمعیت اندک، ۹۰ درصد دست‌اندرکاران رسانه‌ای آمریکا را تشکیل می‌دهند.^۲ به طور خاص، بسیاری از فیلم‌ها و سریال‌ها، حمله به اعتقادات و حیانی را به شیوه‌های گوناگون هدف قرار داده‌اند؛ مثلاً مجموعه «هری پاتر» این مفاهیم را القا می‌کند که عناصر فوق مادی، افسانه است و تو هستی که گمان می‌کنی قدرت برتر وجود دارد. در سریال مزبور، همچنین این عقیده ترویج شده است که سکس و عشق زمینی، نیروی محرک انسان است و هدف وسیله را توجیه می‌کند.^۳ انیمیشن «کانگ فوکار»، یک پیام اصلی دارد و آن این است که: امر متعالی، خارج از ذهن ما وجود ندارد. سریال «مونس» و «مونس»^۴ با این عبارت که «چه کسی می‌گوید فقط یک زندگی وجود دارد؟»، به ترویج نسبت‌گرایی می‌پردازد.

هم اکنون انبوهی از فیلم‌ها و سریال‌ها، امور خرافی و موهوم از قبیل: جادوگری، کهنات، پیش‌گویی و ارتباط با ارواح را به گونه‌ای پررنگ مطرح می‌کنند و خواسته یا ناخواسته امور و حیانی را هم‌ردیف آن‌ها قرار می‌دهند.^۵

۱. عباسی ولدی، محسن، بشقاب‌های سفره پشت بامان، قم: انتشارات جامعه الزهراء، چاپ دوم، ۱۳۹۲ش، ص ۸۸۷.

۲. همان.

۳. رک: میشل دی، اوپرین، «هری پاتر و مرگ خدا»؛ سیاحت غرب، قم: مرکز پژوهش‌های اسلامی صدا و سیما، ش ۶۱، ص ۱۶-۵.

4. MUNOS & MUNOS.

۵. دفتر مطالعات و تحقیقات زنان، خانواده و مصرف کالاهای فرهنگی، قم: مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه خاوران، چاپ اول، ۱۳۸۹ش، ص ۳۷.

۴. زشتی‌زدایی از روابط دختر و پسر

در بیشتر جوامع، این امر پذیرفته شده است که ارتباط افسار گسیخته دختر و پسر، زشت و نکوهیده است. یکی از نتایج برنامه‌های ماهواره، زشتی‌زدایی از این ارتباط است؛ به عبارت دیگر، در جوامع سنتی دو مانع برای ارتباط دختر و پسر وجود دارد؛ مانع اول، نگرانی از عصمت دخترانه و مانع دوم، نگرانی از بارداری است. بسیاری از سریال‌های ماهواره‌ای، به صورت مستقیم و غیر مستقیم روی این دو مسأله به گونه‌ای کار می‌کنند که نه تنها نگرانی‌ها و حساسیت‌ها را از ذهن دختر و پسر برطرف می‌سازند، بلکه دختران و پسران برای این کار جسورتر می‌شوند.

در بعضی از این سریال‌ها به دختر آموخته می‌شود که نگرانی از عصمت دخترانه نداشته باش؛ زیرا انسان‌های عقب‌مانده نگران آن هستند. نتیجه این امر، زیاد شدن ارتباطات، بارداری‌های نامشروع و سقط جنین است. در بعضی کشورها، سالیانه پانصد هزار کودک نامشروع به دنیا می‌آید و این، یک فاجعه بزرگ است. از این رو، خیلی از کشورهایی که برای ما برنامه می‌سازند، خودشان دنبال راهکاری هستند که با این فاجعه چگونه برخورد کنند. هم‌اکنون صدای افراد مقدس جامعه‌های غربی نیز در آمده است.^۱ حقیقت این است که روابط خارج از چارچوب عقل و شرع دختر و پسر، پیامدهایی سوئی دارد؛ از جمله: افت تحصیلی، خودکشی، بدبینی، اضطراب و عدم استقبال از تشکیل خانواده. یکی از این پیامدها، عفت‌زدایی است.^۲

از همه مهم‌تر این که عادی‌سازی روابط دختر و پسر، التهاب‌های جنسی را فزونی می‌بخشد و هوس‌جانشین عشق، تنوع‌طلبی به جای وفاداری، و سرکشی و هرزگی دل، جایگزین دلدادگی و تعهد می‌شود. چه بسیار دخترانی که تنها به جهت دلدادگی یا وعده ازدواج، با پسری ارتباط برقرار می‌کنند و بعد از آن‌که عفت آنان، خدشه‌دار شد، پسر، دل در گرو دیگری نهاده و دختر را در عرصه بدنامی و با دنیایی از اندوه رها نموده، به دنبال طعمه دیگری می‌رود. اگر سری به هفته‌نامه‌ها و مجلات خانوادگی

1. Islamic Republic of Iran Broadcasting Website 2012.

2. <http://www.hawzah.net/fa/MagArt.html?Magazin>.

بزیم، سرشار از غم‌نامه‌هایی است که دخترها و پسرها از دوستی‌ها و ازدواج‌های ناکام خود نوشته‌اند.

افزون بر این، جوانی که با دختران متعددی ارتباط داشته، به هنگام ازدواج، نسبت به هر دختری با دیده شک می‌نگرد و انتخاب همسر برایش مشکل می‌شود و به دنبال دختری است که پاک و عفیف باشد. پسر جوانی می‌گوید: «من هیچ وقت امکان ندارد با دختری که دوست هستم، ازدواج کنم.»^۱ جوان دیگری اذعان می‌دارد: «به نظر من، اگر پس از ایجاد ارتباط ازدواجی صورت گیرد، مشکل‌آفرین می‌شود؛ چون پسرهایی که با دختری دوست می‌شوند، تا مشکلی در زندگی پیش می‌آید، می‌گویند: آره، تو همان کسی بودی که با من دوست شدی و ...»^۲

۵. زدودن اخلاق نیک و تعهد خانوادگی

از نظر اندیش‌مندان، وفاداری و تعهد زناشویی، پایدارترین عامل ثبات رابطه میان زن و مرد در یک خانواده است. در آستانه هزاره سوم، خانواده همچنان به عنوان مهم‌ترین قرارداد زندگی شناخته می‌شود و تعهد زناشویی، مهم‌ترین عاملی است که می‌تواند پای‌بندی به این قرارداد را ضمانت کند؛^۳ اما در تعداد قابل توجهی از سریال‌های ماهواره‌ای، این قرارداد و وفاداری مورد خدشه قرار می‌گیرد و سریال‌های ماهواره‌ای به صراحت پای‌بندی زن به شوهر یا شوهر به زن را، چیز بی‌خودی معرفی نموده و به زن تلقین می‌کند که: تو به شوهرت تا زمانی وفادار بمان که شوهرت به تو وفادار است و اگر شوهرت به تو وفادار نماند، تو هم وفاداری را کنار بگذار تا او ادب شود؛ یعنی مرد، مقصر اصلی حساب می‌شود و زن حق دارد که خیانت کند؛ چنان‌که خانمی که مرتکب خیانت شده و همسرش هم متوجه خیانت وی گردیده بود، می‌گوید:

«من به ارتباطات مقید بودم؛ اما شوهرم پای ماهواره را به خانه باز کرد و وقتی مدتی این سریال‌ها را دیدم، از خودم پرسیدم که چرا من باید تقید داشته باشم؟ در همین هنگام، زمینه‌آشنایی من با یک فرد غریبه فراهم شد و بعد این ارتباط لو رفت.»^۴

۱. ایران جوان، ش ۱۳۵، ص ۳ و ۳۶.

۲. همان.

۳. فصلنامه رسانه و خانواده، شماره ۳.

این‌ها، نتیجه تعهدزدایی زن و شوهر است که ماهواره‌ها بدان دامن می‌زنند؛ در حالی که از منظر اسلام، از مؤلفه‌های اساسی استحکام خانواده، «تقوا و تقید دینی» است. این صفت، نه تنها عامل بازدارنده از بدی‌ها است، بلکه موجب دوستی و همدلی بیشتر می‌گردد. خانواده‌هایی که شئون اسلامی را رعایت می‌کنند، اغلب با استحکام‌تر هستند. به این جهت، اسلام دستور می‌دهد حتی در گزینش همسر، دیانت و تعهد را بیش از هر چیز دیگر مورد توجه قرار دهید. از سوی دیگر، دین‌داری زن و شوهر، عامل بازدارنده از خیانت زن و شوهر نسبت به یکدیگر می‌گردد.

امام حسن علیه السلام نیز در پاسخ سؤال پدری که گفت: «دخترم را به کدام خواستگارش تزویج کنم؟ فرمود: به داماد با تقوا دهید؛ اگر دوست بدارد، محبت می‌کند و چنانچه دوست نداشته باشد، اذیت نمی‌کند.»^۱ همچنین امام باقر علیه السلام از جدش پیامبر خدا صلی الله علیه و آله نقل می‌کند که فرمود: اگر «خواستگار» دارای تعهد دینی و اخلاقی بود، او را بپذیرید.^۲ همچنین ایشان بهترین شوهران را با ویژگی «تقوا» توأم با «پاکیزگی» معرفی نموده است.^۳ آری، «بهترین همسر، زنی است که با عفت و پاکی زندگی کند و از نفوذ بیگانه در امان باشد.»^۴

۶. کاهش ارتباط‌های عاطفی

برنامه‌های ماهواره‌ای، مانع پیوند عاطفی خانواده‌ها شده و استحکام خانواده را به مخاطره می‌اندازد. ماهواره، به تدریج جای ارتباط بین فردی از نوع چهره‌به‌چهره را گرفته و فضای انفرادی را بر فضای جمعی و اجتماعی خانواده، حاکم می‌کند؛ به گونه‌ای که به افزایش فردگرایی و کاهش جمع‌گرایی منجر می‌شود. در حال حاضر، کاهش ارتباطات کلامی «که از ساده‌ترین نوع مناسبات انسانی در خانواده محسوب می‌شود»، به ۱۵ تا ۱۷ دقیقه در روز رسیده و موجبات کم‌رنگ شدن همدلی و گسست عاطفی در خانواده‌ها را فراهم کرده است. خانواده‌هایی که از این برنامه‌ها تأثیر

۱. طبرسی، حسن، مکارم الأخلاق، قم: الشریف الرضی، چاپ چهارم، ۱۴۱۲ق، ص ۲۲۲، ص ۲۰۴.

۲. حرّ عاملی، محمد بن حسن، وسائل الشیعة، قم: مؤسسة آل البيت لاحیاء التراث، ۱۴۰۹ق، ج ۲۰، ص ۷۶.

۳. همان، ص ۳۴.

۴. همان، ص ۲۹.

می‌پذیرند، از مسیر اصلی تربیتی خود فاصله گرفته و نتیجه زیان‌بار آن، سستی در روابط خانوادگی، افزایش فساد و بالا رفتن آمار طلاق است.^۱

۷. الگوسازی منفی

یکی از برنامه‌های ماهواره، ارائه الگوهای غربی است. این امر، در عرصه‌های زندگی فردی، خانوادگی و اجتماعی، مانند: نوع لباس پوشیدن، بدحجابی و آرایش مو، ظهور می‌نماید. این، همان چیزی است که غرب، سخت بر آن پافشاری می‌نماید؛ زیرا نتیجه آن، بی‌هویتی، خودباختگی و نفوذ فرهنگ غرب می‌باشد. متأسفانه، تاکنون شبکه‌های ماهواره در این امر موفق بوده‌اند؛ زیرا امروزه برخی جوانان تحت تأثیر این الگوها قرار گرفته و نوع لباس را آن‌گونه انتخاب می‌نمایند که در غرب ارائه می‌شود. موه‌های خود را به گونه‌ای اصلاح می‌نمایند که گویا جامعه ما، جامعه غربی است. در راستای تأثیرگذاری الگوهای غربی است که بنیامین نتانیا‌هو، با اشاره به وجود هزاران دیش ماهواره در ایران، به کمیته اصلاح دولتی (یک نهاد دولتی در آمریکا) گفت:

«آمریکا می‌تواند با پخش سریال‌های شبکه... که افراد زیباروی جوان را در وضعیت‌های متنوعی از برهنگی نشان می‌دهد که زندگی‌های فریبنده و مادی‌گرایانه دارند و رابطه‌های بی‌قید جنسی برقرار می‌کنند، یک انقلاب را علیه حکومت این کشور برانگیزد.» وی به این کمیته گفت: «این [سریال‌ها]، واقعاً براندازانه هستند. جوانان ایرانی، دل‌شان از لباس‌های دل‌پسندی که در این سریال‌ها می‌بینند، خواهند خواست. آن‌ها استخرها و زندگی‌های پر زرق و برق را خواهند خواست.»^۲

مطلب قابل توجه آن است که نخست وزیر اسرائیل، سقوط جمهوری اسلامی ایران را به نفوذ فرهنگی غرب در ایران وابسته می‌داند و از آمریکا خواسته تا تغییر رژیم دو کشور عراق و ایران را پی‌گیرد و این کار را در عراق، با حمله نظامی و در ایران، با پخش برنامه‌های تلویزیونی ماهواره‌ای با محتوای هرزه انجام دهد. وی گفت: جریان

1. <http://www.tabnak.ir>.

۲. پایگاه اطلاع‌رسانی موعود، به نشانی: www.mouood.org.

یافتن فرهنگ عامیانه غربی به داخل ایران، می‌تواند منجر به براندازی جمهوری اسلامی شود.^۱

۸. حجاب‌زدایی

از آثار تخریبی دیگر ماهواره، حجاب‌زدایی است. یکی از کارشناسان می‌گوید: طبیعی است وقتی که خانواده‌ها، بدون هیچ محدودیتی پای ماهواره می‌نشینند و فیلم‌هایی را می‌بینند که از حجاب ارزش‌زدایی می‌کند، زنان ترجیح می‌دهند که با حجاب کم‌رنگ یا احیاناً بی‌حجاب در جامعه حضور پیدا نمایند و این گونه، بی‌حجابی به ایجاد فضای خودنمایی برای نامحرمان تبدیل می‌شود و در ادامه، به پدیده زنان خیابانی یا روابط نامشروع بین افراد متأهل شکل می‌گیرد. نمونه زشت این آسیب را می‌توان در بین زنان جوانی دید که با وجود متأهل بودن، با آرایش‌های بسیار زننده به همراه دختر کوچک‌شان که وی نیز آرایش شده است، در خیابان‌ها دیده می‌شوند؛ زنانی که از بروز دادن رفتارهای دوستانه با مردان نامحرم در خیابان‌ها، هیچ ابایی ندارند.^۲

حقیقت این است که بدحجابی، رفتارهایی همچون آرایش و عشوه‌گری را به همراه دارد که سبب ایجاد هیجان‌های بیمارگونه عصبی و گاه سرچشمه بروز امراض روانی مردان می‌گردد. همچنین آمارهای قطعی نشان می‌دهد که با افزایش برهنگی در جهان، طلاق و از هم‌گسیختگی زندگی زناشویی در دنیا به طور مداوم بالا رفته است و خانواده‌ها همچون تار عنکبوت به‌آسانی متلاشی می‌شوند و کودکان، بی‌سرپرست می‌مانند.

در این میان، گسترش فحشا و افزایش فرزندان نامشروع، از دردناک‌ترین پیامدهای بی‌حجابی است.^۳ از این رو است که قرآن کریم بر حفظ حیا و حجاب توسط همسران

۱. عباسی ولدی، بشقاب‌های سفر پشت بامان، پیشین، ص ۸۹.

۲. <http://kordestan.womenhc.com>.

۳. مکارم شیرازی، ناصر، تفسیر نمونه، تهران: دار الکتب الاسلامیه، ج ۱۴، ص ۴۴۴ به بعد.

پیامبر ﷺ تأکید می‌کند: «وَقَرْنَ فِي بُيُوتِكُنَّ وَلَا تَبَرَّجْنَ تَبَرُّجَ الْجَاهِلِيَّةِ الْأُولَى؛^۱ و در خانه‌های خود بمانید و همچون دوران جاهلیت نخستین، [در میان مردم] ظاهر نشوید.» همچنین قرآن به شخص پیامبر ﷺ خطاب می‌کند که به همسران و دختران خویش و زنان مؤمنان دستور دهد که حجاب، متانت و حیا را پاس دارند: «يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِأَزْوَاجِكَ وَبَنَاتِكَ وَنِسَاءِ الْمُؤْمِنِينَ يُدْنِينَ عَلَيْهِنَّ مِنْ جَلَابِيبِهِنَّ؛^۲ ای پیامبر! به همسران و دخترانت و زنان مؤمنان بگو: روسری‌های بلند خود را بر خویش فرو افکنند.»

۹. غیرت‌زدایی

غیرت، امر فطری است. مردی که فطرتش سالم است، غیرت دارد. نتیجه غیرت‌ورزی، پاس‌داری از ناموس است. پس، شوهر نباید اجازه دهد که ناموس او در معرض بی‌غیرتی قرار گیرد؛ اما متأسفانه کسانی که سریال‌های ماهواره‌ای تماشا می‌کنند، حساسیت‌شان نسبت به ناموس کمتر است؛ یعنی مردی که در گذشته اجازه نمی‌داد همسرش بزک کرده وارد جامعه شود، الآن او را به این کار تشویق هم می‌کند؛ در حالی که مرد نباید اجازه دهد همسرش خود را برای دیگران زیبا کند. خدا مرد را طوری آفریده که زیبایی همسرش را تنها برای خودش می‌خواهد، نه برای دیگران.

وقتی از مردها می‌پرسیم که با دیدن خانم‌های بزک‌کرده چه حسی به شما دست می‌دهد، می‌گویند: لذت می‌بریم. وقتی همسر بزک‌کرده همین مرد به خیابان می‌آید، حس دیگران نسبت به ایشان نیز همین‌گونه است. آیا کسی که زمینه بهره‌وری و لذت دیگران از همسرش را فراهم می‌کند، غیرت دارد؟ غیرت، حافظ عفت است. وقتی غیرت ضعیف شد، عفت و پاکدامنی به ضعف و کاستی می‌گراید و ماهواره، از جمله مهم‌ترین ابزارهایی است که غیرت را می‌کاهد و از بین می‌برد.^۳

از منظر اسلام، غیرت و حفظ ناموس، بر هر فرد مؤمنی واجب است و جزء ایمان به شمار می‌آید. از این رو، امام علی علیه السلام به فرزندش امام حسن علیه السلام تأکید می‌کند: «اگر

۱. احزاب، آیه ۳۳.

۲. احزاب، آیه ۵۹.

بتوانی نوامیس خود را از منظر دیگران حفظ کنی، انجام ده؛ زیرا حجاب، قوی‌ترین عامل برای سلامتی زنان است.»^۱

البته غیرت‌ورزی، به معنای بدگمانی به همسر نیست؛ چه این‌که چنین گمانی، از نظر عقل و شرع، جایز نیست؛ «مبادا نسبت به زنان، بدگمان باشید.»^۲ ولی غیرت‌ورزی منطقی و مشروع در خانواده و جامعه، از بایسته‌ها است. از این رو، علی علیه السلام در زمان حکومت خود، هنگامی که از وضعیت نامناسب زنان در بازار و خیابان با خبر می‌گردد، آنان را سرزنش نموده و به مردان‌شان می‌گوید: «ای مردم عراق! شنیده‌ام زنان‌تان دوشادوش مردان حرکت می‌کنند؟ خجالت نمی‌کشید؟ حیا نمی‌کنید؟ غیرت ندارید؟»^۳ رسول خدا صلی الله علیه و آله می‌فرماید: «اگر زنی با آرایش بیرون رود و مرد مانع او نشود، چنین شوهری، بی‌غیرت است و برای هر قدمی که [آن زن] بر می‌دارد، آتشی برای مرد فراهم می‌شود.»^۴

۱۰. تنوع‌طلبی جنسی

یکی از آسیب‌های مهم ماهواره، تنوع‌طلبی‌های غریزی است؛ یعنی این‌که برای ارضای گزینه جنسی، نباید محدودیت قائل شد و به ازدواج‌های قانونی اکتفا نمود. این، همان اندیشه فروید است که برای ارضای گزینه جنسی، به محدودیت قائل نبود و به شدت از لذت جنسی حمایت می‌کرد. در برنامه‌های ماهواره‌ای، به این امر دامن زده می‌شود. نتیجه چنین عملی، سردی روابط جنسی زن و شوهر می‌باشد. به همین جهت، در مشاوره‌ها می‌بینیم خانم یا آقای می‌گوید: فضای خانه برایم سرد شده و نسبت به آن بی‌میل شده‌ام؛ بدون این‌که بتوانم عیب خاصی برای همسر پیدا کنم؛ یعنی هر اندازه همسر خودش را در خانه برای شوهرش آراسته می‌کند، به چشم شوهرش نمی‌آید؛ زیرا مرد به قدری در فیلم‌ها، صحنه‌های جذاب دیده که دیگر زیبایی همسرش به چشمش نمی‌آید. وقتی می‌پرسیم که شما چقدر فیلم و ماهواره نگاه می‌کنید، می‌گویند:

۱. فیض الاسلام، نهج البلاغه، تهران: مؤسسه تألیفات فیض الاسلام، ۱۴۲۱ق، ص ۱۱۴۴.

۲. همان، ص ۹۳۹، نامه ۳۱.

۳. همان.

۴. حرّ عاملی، وسائل الشیعه، پیشین، ج ۱۴، ص ۱۷۴.

ماهواره، جزو خانه ما است. یکی از پیامدهای چنین زندگی‌هایی، طلاق‌های عاطفی است. گاهی فرد نمی‌تواند طلاق بگیرد و از طرفی، در خانه خودش قانع نمی‌شود، از این رو، به خیانت دست می‌زند.^۱

«مهم‌ترین تأثیر رسانه‌های تصویری بر حوزه اخلاق جنسی، عادی‌سازی روابط جنسی خارج از چارچوب ازدواج است. تحقیقاتی که درباره جوانان مبتلا به سکس انجام شد، نشان داد این برنامه‌ها، روابط جنسی را برای آنان به امری طبیعی تبدیل کرده و همین نکته، علت اقدام ۷۵ درصد آنان به روابط جنسی بوده است.»^۲

در گزارش ذیل، به روشنی نتیجه تنوع‌طلبی جنسی را مشاهده می‌کنیم:

«طبق گزارشی که از طرف اداره تحقیقات اجتماعی آمریکا انتشار یافته، تعداد نوزادان غیر قانونی نسبت به ده سال قبل، ۴۷ درصد افزایش یافته است... میزان کورتاژهای یک‌ساله ایالات متحده آمریکا، بالغ بر یک میلیون فقره است که پنجاه درصد آن، مربوط به دختران شوهر نکرده است.^۳ امروزه، زندگی بدون ازدواج، یکی از شیوه‌های رایج زندگی در غرب است. در سال ۱۹۹۴م، حدود هفت میلیون و سیصد هزار زوج آمریکایی بدون ازدواج با یکدیگر زندگی می‌کردند و نزدیک به اواخر دهه ۱۹۹۰م، حداقل ۵۰ تا ۶۰ درصد زوج‌ها پیش از ازدواج رسمی، مدتی را بدون ازدواج با یکدیگر می‌گذراندند.»^۴

با توجه با آنچه گذشت، باید به آموزه‌های اسلام برگردیم که هم در تأمین غریزه جنسی در قالب شرع و قانون تأکید می‌ورزد و هم از تنوع‌طلبی‌های جنسی بر حذر می‌دارد. استاد شهید مطهری می‌گوید: «برای آرامش روانی و کنترل غرایز در افراد، دو چیز لازم است: اولاً، باید تمام غرایز موجود در انسان، در حد حاجت طبیعی انسان، به طور معقول و مطلوب ارضا شود. ثانیاً، از تهییج و تحریک غرایز، به‌خصوص غریزه جنسی، جلوگیری شود.»^۵

1. <http://ch3.ir>.

۲. گروه تحقیقات مدیا اسکوپ، «تأثیر رسانه‌ها بر رفتار جنسی جوانان»، قم: مرکز پژوهش‌های اسلامی صدا و سیما، سیاحت غرب، ش ۴۰، ص ۵۵.

۳. عباسی ولدی، بشقاب‌های سفره پشت بامان، پیشین، ص ۴۴.

۴. پایگاه خبری تحلیلی سیر نیوز، به نشانی: www.seirnews.com

۵. مطهری، مرتضی، مسأله حجاب، قم: انتشارات صدرا، ص ۱۱۲.